

Ulusal Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 10 Sayı: 53 Volume: 10 Issue: 53
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
http://dx.doi.org/10.17719/jisr.20175334203

BİR TURİSTİK ÇEKİCİLİK ÖRNEĞİ: TİYATRO MEDRESESİ AN EXAMPLE OF TOURISTIC ATTRACTION: THEATER MADRASA

Selma TATAR*
Onur ATAĞ**
Arda TUNASELİ***

Öz

Geçmişten günümüze turizmin kaynağını oluşturan doğal kaynaklar ile birlikte toplum ve toplulukların oluşturduğu çeşitli uygarlık ve sanat eserleri de turizmin gelişimini etkileyen önemli etkenlerdir. Kültürel etkinlik ve güncel sanat eserlerini de kapsayan kültür turizmi kapsamında yer alan sanat turizmi, turizm faaliyetine eğitici bir nitelik kazandırmaktadır. Özel ilgi turizmi ve bu kapsamda sanat turizmine artan ilgi ile birlikte literatürde bu konudaki çalışmalara ağırlık verilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda alanında tek olmasıyla da ilgi çeken oluşumlara dikkat çekmek gerekmektedir. Çalışmanın amacı "örnek olay" yöntemiyle elde edilen bulgularla birlikte, İzmir Selçuk' ta bulunan, Performans Araştırmaları Derneği tarafından desteklenen, 2010 yılında kurulmuş ve birçok etkinlik gerçekleştirmiş olan Tiyatro Medresesini tanıtmak, turizm ile ilgili tüm paydaşlar için sanat turizmine ilişkin farkındalık yaratmak ve sanat turizminin, bir turistik çekicilik unsuru olarak değerlendirilmesi için önerilerde bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Sanat Turizmi, Tiyatro Medresesi, Turistik Çekicilik.

Abstract

From past to present which was the main source of tourism with natural resources and diverse communities of community and civilization, works of art also are important factors that affect the development of tourism. Art tourism, which is included in cultural tourism including cultural activities and contemporary works of art is an educational qualification for tourism activity. With special attention to tourism and increasing interest in art tourism in this context, it is necessary to emphasize the work in this subject in the literature. In this context, it is necessary to draw attention to the formations that are attracted by the fact that they are the only ones in the field. The purpose of the study is to give information about theater madrasa located in İzmir Selçuk and established in 2010 with the findings of case study. It is also supported by the Association of Performance Researches, and it has carried out many activities. Also, it aims at raising awareness in terms of art tourism for all stakeholders and making suggestions for art tourism to be evaluated as tourist attraction.

Keywords: Art, Art Tourism, Theater Madrasa, Touristic Attraction.

1. Giriş

Dünyanın en büyük hizmet endüstrisi durumuna ulaşan turizm, yapısal özellikleri sebebiyle hem büyük bir pazar, hem de ekonomik, sosyal, kültürel, çevresel ve politik etkiler nedeniyle oldukça önemli bir sektör durumundadır (Avcıkurt, 2009: 2). Turistik ürün çeşitlendirme, doğrudan çekim gücü yaratacak yeni ürünler üreterek, yeni pazarlara girmek, büyümek ve genişlemektir (Ibragimov, 2001: 18).

Sanat, insanın kendini ve başkalarını tanımasını sağlamakla beraber, toplumlar arasında etkileşimi de sağlamaktadır. Turizm ise toplumsal yapının, kültürel diyalogun ve ekonomik alışverişin gelişmesini desteklemektedir. Sanat ve turizm, toplumlar arasında iletişim kurulmasında vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Sanat, artık seyahat etmenin en önemli nedenleri arasına girmekte, turistlerin beklentilerini şekillendirmekte ve sanat potansiyelini turizme dönüştüren şehirler, ilgi çekici hale gelmektedir. Sanat, şehirlerin yanında, kırsal alanların imajının yenilenmesinde etkin rol oynamakta ve son yıllarda sanat turizmi gittikçe yaygınlaşmaktadır. Sanat turizmi, kırsal alanlarda yerel kültürel kimliklerin sürekliliğine, köylerin yeniden canlanmasına ve yöre ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır. Kırsal alanlarda düzenlenen sanatsal etkinlikleri sayesinde toplumsal anlamda yöre halkı, sanatçı ve sanatsever turist arasındaki ilişkiler, sanat ile yeniden tanımlanmaktadır. Doğa içinde sanatçıyı, sanat eserlerini ve izleyiciyi (yöre halkı ve turisti) buluşturan sanat köyleri, akademiler ve kamplar, düzenledikleri seminer, konferans, atölye çalışmaları, sergiler, performanslar gibi sanatsal faaliyetlerle kırsal alanların sanat yaşamını canlandırmaktadır. Bu mekanlar, sanatçı-izleyici arasında farklı bir diyalogun kurulmasına yardımcı

* Öğretim Görevlisi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Marmaris Turizm Meslek Yüksekokulu, selmatatar@mu.edu.tr

** Öğretim Görevlisi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Ortaca Meslek Yüksekokulu, onuratak@mu.edu.tr

*** Öğretim Görevlisi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Marmaris Turizm Meslek Yüksekokulu, ardatunaseli@mu.edu.tr

olurken kültürel ve sanatsal mirasın canlandırılmasını sağlamaktadır (Uğuz, 2015: 25).

Yaratıcılık, seramik, beden perküsyonu, yoga, ileri oyunculuk, oyun yazarlığı, masal, etik ve siyaset felsefesi, kısa film yapımı gibi farklı alanlarda çeşitli alanlarda atölyelerin gerçekleştirildiği Tiyatro Medresesi sanat turizminin alanında tek örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmanın amacı "örnek olay" yöntemiyle elde edilen bulgularla birlikte, İzmir Selçuk' ta bulunan Tiyatro Medresesini tanıtmak, turizm ile ilgili tüm paydaşlar için sanat turizmine ilişkin farkındalık yaratmak ve sanat turizminin, bir turistik çekicilik unsuru olarak değerlendirilmesi için önerilerde bulunmaktır. Çalışmada öncelikle literatür taraması yapılmış, daha sonra görüşme ve örnek olay yöntemiyle elde edilen bulgular ışığında ulaşılan sonuç ve önerilerle çalışma sonlandırılmıştır.

2. Kavramsal Olarak Turizm Sektöründe Ürün Çeşitlendirme

Turistik ürün kavramı ile ilgili pek çok tanımlama yapılmıştır. Önceki yıllarda bir turistik mal ya da hizmet turistik ürün olarak kabul edilirken, turizmin önemi anlaşılmaya başladıkça birleşik bir ürün olarak ele alınmaya başlanmıştır. Dar anlamıyla turistik ürün, turistlerin seyahati sürecinde satın aldığı tüm mal ve hizmetleri kapsarken, geniş anlamıyla turistlerin turistik çekim merkezinde yaptığı tüm etkinlik ve yararlanılan tüm hizmetlerden oluşmaktadır. Turistik ürünün kısa, öz ve kapsamlı tanımı ise "turistin seyahate çıktığı andan geri dönüncüye kadar kullandığı her türlü turistik mal ve hizmet, diğer mal ve hizmetler, deneyimler ve tecrübelerdir. Burada deneyim ve tecrübeler yer verilmesi önemlidir. Turistik ürün sadece satın alınan mal ve hizmetler değil, seyahat esnasında temas edilen tüm kişi, çalışan, yerel halkın ilgi ve davranışları da turistik ürün kapsamında değerlendirilmektedir (Çolakoglu, 2014: 51-52).

Turizm sektöründe ürün çeşitlendirmenin, kitle turizmine alternatif oluşturacak türlerin, aynı zamanda kitle turizminin sebep olduğu olumsuz etkileri minimum seviyede tutarak, gelişimde yöresel kaynakların kullanılması ve geliştirilmesinin amaçlanması gibi nedenleri bulunmaktadır. Ürün çeşitlendirme stratejilerinin uygulanmasında temel kavramlara öncelik sağlanması, yöresel mimariyi koruyarak bölge ile bütünleşmiş planlı organizasyonlar hazırlama, mevcut yapı stokunu kullanma, talep ortalamasına göre kapasite tayini, talebe sınır koyma, yerel işgücünü kullanma, dinamizm ve aktiflik gibi bazı uygulamalar ve faydalarının olduğu söylenebilir. Turizmde ürün çeşitlendirme; yeni ürün geliştirme, destekleyici ürün ve farklılaştırılmış ürün olmak üzere üç şekilde görülmektedir. Mevcut turistik ürüne karşı rakip olabilecek, kendi başına çekim gücüne sahip ve kendine talep yaratabilecek turistik ürünler yeni turistik ürün olarak adlandırılmaktadır. Bu anlamda yeni turistik ürün çeşidi, kendi başına bir turistik çekim unsuru yaratmakta, tek başına turist çekmektedir. Ayrıca, turistik ürünler başlıca çekim unsuru oluşturulan özelliği destekleyici durumda da bulunabilirler. Turistik tüketici, seyahati boyunca tek bir turistik ürün çeşidini talep edebileceği gibi farklı çeşitlerin bileşimini seyahatine katmayı tercih edebilir. Turistin ürünün farklılaştırılması ise var olan ürünün kendisinde yapılan değişiklikleri ifade etmektedir (Kılıç & Kurnaz, 2010: 42). Turistik ürün çeşitlendirmesi bazı araştırmacılar tarafından alternatif turizm olarak adlandırılmaktadır. Alternatif turizm; deniz, kum, güneş olarak ifade edilen 3S turizmine alternatif olarak gelişen turizmde ürün çeşitlendirme çalışması olarak ifade edilebilir.

Bununla birlikte bazı araştırmacılar da alternatif turizm için ilgi turizmi ifadesini kullanmaktadırlar. Kongre turizmi, golf turizmi, spor turizmi, macera turizmi, kültür turizmi, eko turizm, gençlik turizmi, doğa sporları turizmi özel ilgi ya da diğer adıyla alternatif turizm çeşitlerine örnek verilebilir. Turizm sektöründe ürün çeşitlendirme kavramı her ne şekilde adlandırılırsa adlandırılınsın bu çeşitlilik, turizm hareketliliğine katılan turistlerin tüketim davranışlarının zamanla değiştiğini göstermekte ve bu bakımdan yapılacak yeni yatırımların alternatif ürün çeşitleri yönünde oluşacağını ortaya koymaktadır (Sarı, 2017: 504).

Özel ilgi turizmi, geleneksel hale gelmiş boş zaman faaliyetlerinin ve rekreasyonel etkinliklerin, bireylerin ya da grupların özel ilgi alanlarına yönelik olarak planlanması ve geliştirilmesi sonucunda oluşan turizm çeşidi olup, sürdürülebilir turizm anlayışının bir uzantısı olarak kabul görmektedir. İnsanların bir destinasyonu niçin ziyaret ettiğini anlayabilmek, turist ihtiyaçlarının tatmin edilebilmesi açısından o destinasyonda ne yaptığından daha önemli olmaktadır. Bu bağlamda özel ilgi turisti, özel ilgi duyduğu bir alanda ya da özellikle görmek istediği bir bölgede sadece güdüsü ya da hobisi nedeniyle bulunan turist anlamında kullanılmaktadır (Kozak & Bahçe, 2012: 1).

Türkiye'ye bakıldığında kıyı turizmiyle başlayan turizm hareketlerinin zamanla çeşitlendiği kültürel ağırlıklı ziyaretler ve diğer turizm türleri ile yeni yapılanmaya girildiği, mekânsal çeşitliliğin olduğu görülmektedir. Son yılların turizm politikaları ise ikinci turizm hamlesi başlığı altında Avrupa Birliği ve Dünya Turizm Örgütü'nün öngörülerini doğrultusunda gelişmektedir. Sürdürülebilir kalkınma ilkeleri baz alınarak; alternatif turizm politikaları üretilerek, turizm türlerini çeşitlendirme açısından yayla turizmi, kırsal turizm, köy turizmi, termal turizm, kültürel turizm, inanç turizmi gibi turizm türleri ve

rafting, trekking, kuş gözleme, mağaracılık, avcılık gibi turistik etkinlikler öne çıkmaktadır. Dünya kültür mirasının önemli bir bölümüne sahip olan Türkiye' nin kültür varlıkları ile ilgili yaklaşım ve uygulamalarını yeniden düzenlemesi zorunluluk halini almıştır (Emekli, 2005: 103). Bu bakımdan, büyük bir potansiyele sahip olmasına rağmen hızlı bir yok olma sürecine giren ve değerlendirilemeyen kültür mirasının, koruma, kullanma, yaşatma ilkeleri doğrultusunda turistik ürüne dönüştürülme konusu tartışılmalıdır.

3. Turistik Çekicilik

Bir ürünün turistik ürün olarak algılanabilmesi bazı özellikler barındırmasına bağlı bulunmaktadır. Turistik ürün oluşturan unsurlar dörde ayrılmaktadır. Bunlar; "çekicilik", "etkinlikler", "ulaşılabilirlik", ve "imaj" dir. Söz konusu bu unsurlar turistik ürünün temel özellikleridir. Çekici ve ulaşılabilir olmayan turizm bölgelerinin ürün olarak kabul görmesi ve buna devam etmesi mümkün değildir. Çekicilik özelliği, turistlerin seyahat amaçlarını göstermesi bakımından turistik ürün çeşitliğinin belirleyicisidir. Yani turisti çeken ana unsur turistik ürün çeşidinin ismini belirlemektedir (Aktaş, 2009: 12). Çekici etkinlik arasında spor faaliyetleri, kültürel olaylar, fuarlar, sergiler, dünya ve Türkiye' de düzenlenen yerel etkinlikler ilk akla gelenlerdir. Özel etkinliklerin en iyi tanımının, içeriklerine göre yapılabileceği ortaya çıkarılmıştır. Bu yaklaşımda iki ayrı tanım yapılmaktadır. Bunlardan birincisi, faaliyetleri organize edenlerin perspektifleriyle ve ikincisiyse katılımcıların bakış açıları ile ifade edilmektedir. Bu tanımlar; özel etkinlikler, sponsorluk veya organizatörlük yapan kuruluşun normal program ve aktiviteleri dışında bir sefere özgü veya ender olarak gerçekleşen olaylar ve katılımcılar açısından özel etkinlikler, iyi vakit geçirmek için birer fırsat, günlük sıradan seçeneklerin dışında gerçekleşen sosyo-kültürel deneyimlerdir (McDonald, 1998: 10). Birçok ülkede düzenlenen etkinlikler, turistik ürünün bir formu olmasına rağmen, turizm ile ilgili planlamalarda geniş yer bulmamıştır. Genelde kapsamı dar, yerel ve bölgesel oluşumlar olmalarına rağmen, turizm literatürünün çoğunda, etkinlikler ekonomik etkileri açısından incelenmiştir. Ancak son 20 yıldır, yerel etkinlikler ekonomik etkilerinin yanı sıra, turizm sektörü açısından önemi gittikçe artan bir turizm çekiciliği ve toplumsal olaylar olarak kabul edilmeye başlanmış ve daha da ötesi, faaliyetlerin gerçekleştirdiği bölgenin çevresine önemli ekonomik etkileri olan, turistik cazibe unsurları olarak da dikkate alınmaktadır.

Etkinlikler ile ilgili dört farklı bakış açısı bulunmaktadır. Konuya sosyolojik açıdan bakıldığında, etkinlikler yapılan faaliyetler veya ekonomik uyarıcılar olarak değil, daha çok bu tip etkinliklere ev sahipliği yapan toplum içindeki kültürel olayların ve sosyal organizasyonların bir parçası olarak gerçekleşmektedir. Antropolojik açıdan ise etkinlikler, belirli bir kültürel çevre içinde anlaşılabilir olan toplumsal kutlama olayları olarak görülmektedir. Etkinliklerin, düzenledikleri toplumsal yapının değerlerinden ve toplumsal örgütlenmeden çıkan ve bunları yansıtan olaylar olduğu düşünülmektedir. Bu perspektifte düzenlenen etkinliklerin, turizm hareketleri olarak değeri söz konusu edilmemektedir. Toplumsal gelişme bakımından etkinlikler; yörenin toplumsal gelişmesinin potansiyel güce sahip araçları olarak görülmektedir. Bu anlamda toplumsal gelişme, geniş açıdan yerel demokrasinin geliştirilmesini (örneğin bu olaylara gönüllülerin katılmasının sağlanması), kendi öz gücüne inanma esasına dayanan davranış tarzlarının ve hareketlerin yaratılması, toplumun sosyal altyapısının oluşturulması ya da geliştirilmesi amaçlarına yönelik bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Eğlence boyutu ve etkinlik katılımcıları açısından; turizm pazarlamasında katılımcıların, etkinliklere katılma sebeplerinin ve nelerle tatmin olduklarının araştırılması gerekmektedir (Kızılırmak, 2006: 182-183).

4. Yöntem

Çalışmanın amacı, İzmir Selçuk' ta bulunan, Performans Araştırmaları Derneği tarafından desteklenen, 2010 yılında kurulmuş ve çok sayıda etkinlik gerçekleştirmiş olan Tiyatro Medresesini tanıtmak, turizm ile ilgili tüm paydaşlar için sanat turizmine ilişkin farkındalık yaratmak ve sanat turizminin, bir turistik çekicilik unsuru olarak değerlendirilmesi için önerilerde bulunmaktır. Farkındalığı yaratılan Tiyatro Medresesi'nin ayrıntılı bir biçimde değerlendirildiği bu inceleme sürecinde bu çalışma için en uygun yöntemin nitel araştırma yöntemlerinden olan örnek olay incelemesi yoluyla yapılması uygun bulunmuştur. Nitel bir araştırma yöntemi olan örnek olay çalışması birbiri ile ilişkili bir ya da birkaç olay/denek üzerinde yapılan ayrıntılı çalışma olarak tanımlanabilir. Örnek olay metodu, var olan yapılanmayı tüm yönleri ile ortaya koyabilme açısından yoğun odaklanmayı gerektiren bir yöntem olarak önem taşımaktadır (Bahar & Çelik & Tatar, 2017: 1285).

Çalışmada örnek olay metodunun tercih edilmesinin nedenleri arasında çalışma konusunun kendi yaşam çevresinde incelenmek istemesi, konu ile ilgili derinlemesine bilgi elde edilmesine olanak vermesi, çalışma mekanının kendine özgü özelliklere sahip olması ve daha önce bu konuda çalışma yapılmaması

sıralanabilir. Ayrıca bu yöntem, bir konu, olay, işletme ya da bölge hakkında ayrıntılı bilgi toplamaya olanak sağlayarak yeni kuramlarının geliştirilmesine fırsat vermesi nedeniyle tercih edilmektedir.

Çalışma kapsamında veri toplama araçları görüşme, gözlem ve doküman analizidir. Bu gibi çalışmalarda birden fazla veri toplama aracından yararlanılması bulguların daha güvenilir ve daha kapsamlı olmasını sağlamasının yanında araştırmanın geçerliliğini de arttırmaktadır (Kılıç & Kurnaz, 2010: 46).

Çalışmada öncelikle Tiyatro Medresesi'ne ait dokümanlar incelenmiştir. Bu amaçla, broşür, dergi, televizyon yayınları, katalog, web sayfası vb. basılı ve sanal veriler araştırılmıştır. Veri toplamanın ikinci aşamasında ise analiz birimi kendi doğal ortamında gözlemlenmiş ve turistik amaçlı kullanımı yönünde neler yapıldığı ve yapılabileceği analiz edilmiştir. Doküman analizi ve gözlem sonucunda ulaşılan bilgilerle görüşme için yarı yapılandırılmış form hazırlanmış ve bu formda yer alan sorular kapsamında Tiyatro Medresesi'nin kurucularından, Kadir Has Üniversitesi Tiyatro Bölümü Misafir Öğretim Üyesi Medrese'nin ve projeler koordinatörü olan tiyatro sanatçısı Erdem Şenocak ile görüşülmüştür.

Yapılan görüşmede yer alan sorular;

1. Tiyatro Medresesi ne demektir? Bu oluşum fikri nasıl doğmuştur?
2. Tiyatro Medresesi katılımcılara ne gibi olanaklar sunar ve bunların içeriği nasıldır?
3. Tiyatro Medresesi'nde katılımcıları hangi aylarda hangi etkinlikler beklemektedir?
4. Medreseyi ziyaret eden katılımcı profili nasıldır?
5. Atölyeler sonrasında katılımcıların geribildirimleri oluyor mu, örnek verebilir misiniz?
6. Turizme bakış açınız ne yöndedir?
7. Size göre Medrese'nin turistik bir çekiciliği bulunuyor mu?
8. Medrese'nin özel ilgi turizmi kapsamında değerlendirilmesi ile ilgili ne düşünüyorsunuz?
9. Tiyatro Medresesi'nin tek olmasının avantaj ve dezavantajları nelerdir? Dezavantajlarının turizm ile giderilebileceğini düşünüyor musunuz?

5. Tiyatro Medresesi'ne İlişkin Bulgular ve Tartışma

Tiyatro Medresesi, Türkiye'den ve yurtdışından gösteri sanatçıları, araştırmacılar, akademisyenler için bir buluşma, araştırma, öğrenme, öğretme ve yaratma mekânı. Tiyatro Medresesi İzmir'in Selçuk ilçesine bağlı Şirince köyünde yer almaktadır. Şirince doğası ve mimari dokusuyla eşsiz bir Ege köyü. Efes antik kentine 10dk, denize 15dk mesafede bir cennet köşesi. Tiyatro Medresesi, Şirince'nin mimari dokusunu tamamlayacak hatta köyün simgesi olacak güzellikte bir yapı olarak tasarlanmıştır. Nesin Matematik Köyü'nün Şirince'deki varlığı da Tiyatro Medresesi'ni Şirince'de inşa etme isteğini artıran faktörlerden biri olarak karşımıza çıkmakta. Medrese, Matematik Köyü'nün hemen yanındaki 6 dönümlük araziye konumlandırılmakta. Komşuları olan Matematik Köyü ve Felsefe Köyü ile birlikte Şirince'de alternatif bir üniversite atmosferi oluşturma amacı taşımaktalar (tiyatromedresesi.org).

Fotoğraf 1. Tiyatro Medresesi Avlusu

Medrese mimarisi, hem bir inziva hem de bir buluşma halini içeren ikili yapısı bulunmakta ve bu mimari katılımcılar için oldukça cezbedici olmaktadır. Tiyatro Medresesi'nde sanatçıların ayrı çalışmalar yürütebileceği özel alanlar ve birbirleriyle karşılaşabilecekleri bir avlu bulunmaktadır. İnziva halinde üretilenler, klasik medrese mimarisinin en önemli unsuru olan avluda, bu kendine özgü kamusal alanda, başkalarıyla paylaşılmaktadır. Bu yolla Medrese'de bir yoğunlaşma ve ortak yaşam atmosferi oluşmaktadır.

Fotoğraf 2. Tiyatro Medresesi Amfi Tiyatrosu

Medrese, 2010 yılında kurulan ve tiyatro ve gösteri sanatları alanında çalışan Performans Araştırmaları Merkezi'ne ev sahipliği yapmaktadır. Medrese'nin yürütücü ekibi farklı sanat disiplinlerinden müzisyen, ressam, sinemacı, felsefeci ve edebiyatçı ile Medrese'ye ilişkin projeler de geliştirmeye başlamışlar ve bu nedenle yürütücü ekip Tiyatro Medresesi yerine artık çoğu zaman Medrese adını zikretmektedirler. Gelecekte Medrese bünyesinde bir felsefe ya da müzik araştırmaları merkezinin kurulması da gündemlerinde yer almaktadır. Medrese'ye herkes sanatsal projelerini önermektedir. Projenin kabul edilmesi halinde ise o projenin koordinatörlerinden biri olarak yürütücü ekiple birlikte çalışılmaktadır (Gürçay, 2017).

Dünyada gösteri sanatları üzerine çalışan ve Tiyatro Medresesi'nin ilham aldığı birçok araştırma merkezi bulunmaktadır. Prodüksiyonlarla dolu olan Türkiye tiyatrosunda ise imkânlarını araştırma faaliyetine vakfetmiş çok fazla kurum olduğu söylenememektedir. Medrese, bu boşluğu doldurma; düzenlediği atölye çalışmaları, tiyatro kampları, paneller ve konferanslarla, ev sahipliği yaptığı araştırmacılar ile beraber, hem amatör hem de profesyonel tiyatrocular için sınırlarını fark edebilecekleri, zorlayabilecekleri, aşabilecekleri bir merkez olma iddiası taşımaktalar. Medrese, 2012 yılından itibaren Türkiye'nin tek performans araştırmaları merkezi olarak kabul edilmektedir.

Fotoğraf 3 - 4. Tiyatro Medresesi Atölye Çalışmaları

Medrese'nin kurucuları tiyatro ve gösteri sanatlarına dair böyle bir "öğrenme merkezi" kurarken; tercihlerini modern zamanların zorunlu ve standart bir zaman, yöntem ve içerikle sınırlı "okulundan" ziyade, her öğrenci için farklı bir süre, usul ve muhteva taşıyan "medreseden" yana kullanmışlar ve Tiyatro Medresesi'nde, ustaların da çıraklarla birlikte öğrenmeye devam ettiği ve böylece bir ekolün nesiller boyunca yenilenerek aktarıldığı bir gelenek inşa etmek istemektedirler. Medrese fikrine ve mimarisine yüzyıllar boyu Budist rahipler için bir sığınak işlevi gören ve Sanskrit dilinde "vihara" olarak bilinen manastırlar ilham vermiştir.

Fotoğraf 5. Tiyatro Medresesi Kütüphanesi

Medrese Yürütmesi Kurulunda Dr. Celal Mordeniz (Haliç Üniversitesi Konservatuvarı Tiyatro Bölümü Misafir Öğretim Üyesi), Erdem Şenocak (Oyuncu, Kadir Has Üniversitesi Tiyatro Bölümü Misafir Öğretim Üyesi), Suzan Karaosmanoğlu (Aktivist), Dr. Nesrin Uçarlar (Oyuncu, Bilgi Üniversitesi Siyasal Bilimler Bölümü Misafir Öğretim Üyesi), Rezzan İlke Yiğit (Sabancı Üniversitesi Öğretim Üyesi), Dr. Senem Donatan (Eğitmen) görev alıyorlar. Medrese yurt içinden ve yurt dışından PARC(Performans Araştırmaları Merkezi), Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu, Haliç Üniversitesi Konservatuvarı Tiyatro Bölümü, İ.Ü. Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Bölümü, Ordu Üniversitesi Konservatuvarı, Tiyatro Araştırmaları Laboratuvarı, Jerzy Grotowski ve Thomas Richards Çalışma Merkezi (İtalya), Odin Teatret (Danimarka), Grotowski Enstitüsü(Polonya) ve Dramatic Arts Centre (İran) ile ilişki içerisinde etkinliklerini gerçekleştirmekte ve Türkiyeli sanatçıların dünyanın dört bir yanından gelen meslektaşlarıyla buluşacakları bir mekân olarak Türkiye'deki çok büyük bir sanatsal boşluğu doldurmaktadır.

Geçmişten bugüne pek çok atölyeye ev sahipliği yapan Medrese, Bedensel Farkındalık, Beşerî Bilimler, Dans, Edebiyat, Gençler için Tiyatro Yaz Okulu, Hikâye Anlatıcılığı, Müzik, Sinema, Tiyatro, Uluslararası, Yeni Başlayanlar için Oyunculuk Okulu vs. gibi çok sayıda alanda çalışmalarını sürdürmektedir (Gürçay, 2017).

Fotoğraf 6 - 7: Tiyatro Medresesi Performans Alanları

Tiyatro Medresesi'nin oluşturmak fikrinin nereden ortaya çıktığını anlamak amacıyla ilk olarak proje koordinatörüne *Tiyatro Medresesi ne demektir? Bu oluşum fikri nasıl doğmuştur?* sorusu sorulmuştur. Verilen cevap şu şekilde olmuştur: *Katılımcılara günlük rutinin dışına çıkarak salt teatral faaliyete yoğunlaşabilecekleri bir alan açmak; doğanın içinde bir yerden bir yere koşuşturmanın olmadığı bir yaşam döngüsü içinde sadece yaratım sürecine odaklanan, yoğunlaşan, derinleşen bir sanat faaliyeti gerçekleştirmek ve herkesin kendi çalışmasını yapacağı irili, ufaklı odaları ve kamusal bir buluşma alanı olarak kullanacağımız iç avlusu olan bir medrese inşa etme isteğiyle ortaya çıktı.*

Tiyatro Medresesi ile ilgili bilgi sahibi olmak için sorulan *“Tiyatro Medresesi katılımcılara ne gibi olanaklar sunar ve bunların içeriği nasıldır? “ Tiyatro Medresesin’ de katılımcıları hangi aylarda hangi etkinlikler beklemektedir? Medreseyi ziyaret eden katılımcı profili nasıldır? “Atölyeler sonrasında katılımcıların geribildirimleri oluyor mu, örnek verebilir misiniz?”* sorularına verilen cevaplar şu şekildedir:

Bizi destekleyen herhangi bir kurum yok. Biz, Seyyar Sahne’de tiyatro yapan tiyatrocular olarak yıllardır dışımızdan turnağımızdan artırdıklarımızı bu projeye yatırdık. Sonrasında projenin şekillenmeye başladığını görünce heyecanımızı paylaşan yakın çevremiz bize destek oldu. Şimdilerde Medrese’ de kendisi için sanatçı, araştırmacı veya

seyirci olarak gelecek gören herkesin desteğini büyük bir mutlulukla kabul ediyoruz. Medrese yaz kış açık. Kendini performans araştırmalarına vakfetmiş bir araştırma takımına ev sahipliği yapmanın yanı sıra başka sanatçıları, araştırmacıları ve grupları da bekliyoruz. Ayrıca Medrese' de sene boyunca bazı dönemlerde atölye çalışmaları ve sempozyumlar düzenleniyor. Yine de yazları daha yoğun ve kalabalık geçmekte. Kendi çalışmalarını yürütmek isteyen tüm sanatçı, araştırmacı birey ve grupları Tiyatro Medresesi'ne geliyor. Tiyatrocu olanlar, amatör olarak tiyatro yapanlar, üniversite tiyatrosu yapanlar ya da kendi çalışmalarını yapmaya gelebiliyorlar. Yazar kitabını yazmaya gelebiliyor, akademisyen tezini yazabiliyor, ressam resmini yapabiliyor. Bu kişilere bireysel alanlar yaratmaya çalışıyoruz, para buldukça geliştirmeye çalışıyoruz. Geri bildirimle ilgili olarak birkaç kişiden şunu duyduk: "Bazen çok bunaldığımda, en olmadı Medreseye giderim, diye düşünüyorum" diyor insanlar, en azından alternatif tiyatro dünyasında. Herkes için gelecekle ilgili planlarının bir yerinde durabilecek bir yer Medrese. Buraya gelip yerleşmek anlamında değil, ama burada yapılabilecek sonsuz şey var. Bizim için en önemlisi insanlara bunu hissettiren şeyi koruyabilmemiz ve başka çevrelerde de genişletebilmemiz.

Medrese'nin turistik çekiciliği konusunda bilgi edinmek için sorulan "Turizme bakış açımız ne yöndedir? Size göre Medrese'nin turistik bir çekiciliği bulunuyor mu?" Medrese'nin özel ilgi turizmi kapsamında değerlendirilmesi ile ilgili ne düşünüyorsunuz?" Tiyatro Medresesi'nin tek olmasının avantaj ve dezavantajları nelerdir?" Dezavantajlarının turizm ile giderilebileceğini düşünüyor musunuz?" sorular karşısında alınan cevaplar şu şekilde özetlenmektedir:

Hem devletin hem bağımsız kişilerin ve kurumların turizmle ilgili günü kurtarmak yerine daha uzun vadeli plan ve politikalara sahip olması gerektiğini düşünüyoruz. Doğa turizmine kıyasla kültür turizminin daha sürdürülebilir ve ülkenin ve/veya o kentin medeniyet düzeyini göstermesi açısından da daha önemli olduğunu düşünüyoruz. En önemli özelliği tiyatro/müzik/sinema festivali olan, o festivalle tanınan kentler var dünyada. Bizdeyse şehir festivali denin kiraz festivali, domates festivali geliyor akla genelde. Doğası ve mimarisiyle oldukça çekici bir yer Medrese. Ancak bizce asıl çekiciliği, Türkiye'de pek de benzeri bulunmayan yoğunluğu, biçimi ve içeriğiyle atölye çalışmalarında ve dünyada eşi benzeri olmayan, seyircilerin ve sanatçıların birlikte konakladığı tiyatro festivalinde şeklinde cevap alınmıştır.

Son soru olan Tiyatro Medresesi'nin tek olmasının avantaj ve dezavantajları nelerdir sorusu ise tek olmasıyla ilgili bir dezavantaj varsa o da ülkemiz tiyatrosu açısından da şeklinde cevaplanmıştır.

Sonuç

Sanat, sanatçılar aracılığıyla toplumun kendi ile yüzleşmesini sağlayan, topluma ve dünyaya ayna tutan bir kaynak olarak görülebilir. Sanat ve turizm birlikteliğinin önemi ise turizm ile ilgili birçok paydaş tarafından bilinmektedir. Turistik ürün çeşitlendirmesi kapsamında değerlendirilebilecek olan ve Türkiye'de doğal yaşam alanlarında organize edilen bu etkinlikler, buldukları yerin imajının oluşturulması ve tanıtılmasını kolaylaştırmaktadır Yeni bir üretim ve eğlenme anlayışı olarak, kültür-sanat ve bilim alanında gerçekleşen atölyeler son yıllarda artarak çoğalmaktadır. Bu atölyelerin gerçekleştiği sanat köyü, sanat kampları, sanat akademilerinden biri olan Tiyatro Medresesi, Performans Araştırmaları Merkezi tarafından desteklenmekte ve alanında Türkiye'de ve dünyada tek olma özelliğiyle dikkat çekmektedir. Gerçekleştirilen atölyeler kapsamında birçok katılımcı yöreye seyahat ederek ekonomik katkı sağlamaktadır.

Yapılan çalışma sonucunda, Tiyatro Medresesi'nin gerçekleştirdiği çok sayıda atölyeye daha çok sanatçı kimliği olan ve doğaya saygılı, doğayla bütün olmayı amaçlayan misafirlerin katıldığı gözlenmiştir. Ayrıca Medrese'nin aktif olarak 2012 yılından itibaren düzenlediği kamplar için gerekli olan finansman kurucuların ve gönüllülerin desteğiyle finanse edilmektedir. Medrese kurucularının turizme bakış açısı kültür turizminin desteklenmesi gerektiği yönünde olup Türkiye'de de sanatla anılan destinasyonların varlığına ihtiyaç duyduklarını ifade etmektedirler. Medrese'nin fiziksel özelliklerinden çok katılımcıları için farklı bakış açıları kazandırması ve deneyim yaşama olanağı yaratması Medrese'nin en önemli çekiciliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcıların geri bildirimlerinden, Medrese' ye seyahatin bir turizm faaliyeti olarak algılanmadığı, ikinci bir ev, yuva ve rehabilitasyon mekanına yolculuk olarak yorumlandığı görülmüştür. Bu bağlamda Medrese' nin oldukça niş bir pazara hitap ettiği söylenebilir.

Sanat, sanatçılar aracılığıyla toplumun kendi ile yüzleşmesini sağlayan, topluma ve dünyaya ayna tutan bir kaynak olarak görülebilmektedir. Sanat ve turizm birlikteliğinin önemi ise turizm ile ilgili birçok paydaş tarafından bilinmektedir. Turistik ürün çeşitlendirmesi kapsamında değerlendirilebilecek olan ve Türkiye'de doğal yaşam alanlarında organize edilen bu etkinlikler, buldukları yerin imajının oluşturulması ve tanıtılmasını kolaylaştırmaktadır

Sonraki çalışmalarda sanat turizmi çerçevesinde Medrese'nin tarihi, katılımcıların motivasyon nedenleri, gerçekleştirilen atölye ve kampların geliştirilmesi için arz kaynaklarının değerlendirilmesi araştırılabilir. Dünya çapında bir örneği bulunmasa da farklı ülkelerdeki benzer organizasyonlarla karşılaştırma yapılarak kapsamlı bir araştırma gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Aktaş, Semra. (2009). *Efsanelerin Turistik Çekicilikleri Üzerine Etkileri: Yerel Etkinlikler Üzerine Bir Araştırma*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Avcıkurt, Cevdet. (2009). *Turizm Sosyolojisi*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Bahar, Ozan., Çelik, Nur., Tatar, Selma. (2017). "Kırsal Kalkınmada Glamping Turizminin Rolü: Club Amazon Bördübet Örneği", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 51, s. 1283-1287.
- Canver, Cevdet. (2012). "Şirince' de Bir Tiyatro Medrese'si", <https://cevdetcanver.wordpress.com/2012/04/27/sirince-de-bir-tiyatro-medresesi/>, Erişim tarihi: 20.09.2017.
- Çolakoğlu, Osman. (2014). *Turistik Ürün Politikası, Turistik Ürün Kavramına Genel Yaklaşım*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Emekli, Gözde. (2005). Avrupa Birliğinde Turizm Politikaları ve Türkiye' de Kültürel Turizm, *Ege Coğrafya Dergisi*, 14: 99-107.
- Halavut, Hazal. (2014). "Olursa Medrese' de Olsun", <http://www.5harfliler.com/olursa-medresede-olsun/>, Erişim tarihi: 21.09.2017.
- Gürçay, Ercüment. (2017). "Şirince' de çağdaş bir medrese: Tiyatro Medresesi", <https://yesilgazete.org/blog/2017/06/17/sirince-de-cagdas-bir-medrese-tiyatro-medresesi/>, Erişim tarihi: 20.09.2017.
- Ibragimov, Murat. (2001). *Ürün Çeşitlendirmesi Açısından Kış Turizmi ve Almatı Çimbulak- Medeu Örneği*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karadağ, Sibel. (2013). "Tiyatro Medresesi ve Seyyar Sahne'nin Kurucuları Anlatıyor: Mekân Bizi Var Ediyor", <http://www.baskahaber.org/2013/04/tiyatro-medresesi-ve-seyyar-sahnenin.html>, Erişim tarihi: 23.09.2017.
- Kılıç, Burhan., Kurnaz, Alper. (2010). "Alternatif Turizm ve Ürün Çeşitliliği Oluşturmada Ekolojik Çiftlikler: Pastoral vadi Örneği", *İşletme Araştırmaları Dergisi*, S. 4, s. 39-56.
- Kızılırmak, İsmail. (2006). "Türkiye' de Düzenlenen Yerel Etkinliklerin Turistik Çekicilik Olarak Kullanılmasına Yönelik Bir İnceleme", *Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 15, s. 182-196.
- Kozak Akoğlan, Meryem., Bahçe, Sadık. (2012). *Özel İlgi Turizmi*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Mc Donnell, Ian., Allen, Johnny., O'toole William. (1998). *Festival and Special Event Management*, Brisbane: John Wiley & Sons Australia Ltd.
- Sarı, Yaşar. (2017). "Bir Alternatif Turizm Çeşidi Olarak Tefekkür Turizmi Üzerine Kavramsal Bir Çalışma", *1. Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, S. 1, s. 52-68.
- Uğuz Çelik, Sabriye. (2015). "Sanat Turizmi Kapsamında Sanat Köyleri / Sanat Akademileri/ Sanat Kampları Uygulamaları ve Kırsal Turizme Katkıları", *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, S. 5 s. 25-28.
<http://tiyatromedresesi.org>
<http://pam.org.tr/main.php>